ודבר שאינו בא בשותפות [א] א) רבי אומר למה יצאת מעשר מעתה ב) לידון בתמורת שמו ובתמורת גופו [ב] לומר לך: תמורת שמו קריבה תמורת גופו אינה קריבה, תמורת שמו נגאלת תמורת גופו אינה נגאלת, תמורת גופו חלה על דבר הראוי ועל דבר שאינו ראוי ותמורת שמו אינה חלה אלא על דבר הראוי בלבד אמרי ד) משום דרבי רחמנא דאית ביה תמורת שמו איגרועי איגרע אין דאמרינן מאי דרבי רבי ומאי דלא רבי לא רבי, והא מהיכא תיתי אמר רב הונא בריה דרב יהושע *משום דהוה דבר הבא לידון בדבר החדש ואין בו אלא חידושו בלבד אמר ליה רב נחמן בר יצחק לרבא: לרבי שמעון דאמר דבר הבא בחובה, עולת חובה היא דעבדה תמורה הא עולת נדבה לא אמר ליה עולת נדבה נמי כיון דקבלה עליה עבדה תמורה ולא נצרכה אלא לעולה הבאה מן המותרות, מאי קסבר אי קסבר ה] לה כמאן דאמר מותרות לנדבת צבור אזלי פשיטא דלא עבדה תמורה ו] דהא אין תמורה בצבור אלא רבי שמעון סבירא ליה כמאן דאמר מותרות ז] לנדבת יחיד אזלי, מאן שמעת ליה האי סברא רבי אליעזר הא שמעינן ליה בהדיא דעבדה תמורה דתניא עולה הבאה מן המותרות עושה תמורה דברי רבי אליעזר ז] רבי שמעון סבר לה כוותיה בחדא ופליג עליה בחדא ח] דרבי אליעזר סבר עולה הבאה מן המותרות עושה תמורה ואיהו סבר אין עושה תמורה אי הכי ט] דבעיא רבי אבין *הפריש אשם להתכפר בו והמיר [ג] בו י] ונתכפר באשם אחר וניתק זה לעולה מהו יא] שיחזור וימיר בו אליבא דמאן [ד] אילימא אליבא דר"ש [ה] הא אמרת רבי שמעון סבירא ליה עולה הבאה מן המותרות אין עושה תמורה דרבי אבין הכי קמיבעיא ליה אי משכחת תנא דקאי כר"ש דאמר אין ממירין וחוזרין וממירין וס"ל כרבי אליעזר דאמר עולה הבאה מן המותרות עושה תמורה מהו שיחזור וימיר בו יב] בשני גופין וקדושה אחת מאי, ואם תימצא לומר קדושה אחת (א) יג] (או לא) אלא שתי קדושות וגוף אחד מאי יד] תיבעי:

הדרן עלך הכל ממירין

רבי אומר למה יצא מעשר. דסבירא ליה לרבי דלקרבן יחיד ולמעוטי צבור ושותפין לא איצטריך שהרי כל הפרשה דתמורה בלשון יחיד נאמרה ולמעוטי נמי קדשי בדק הבית לא איצטריך דלא איקרו קרבן ולמעוטי נמי עולת מותרות לא איצטריך דקסבר עולת מותרות לנדבת צבור אזלי ופשיטא דלא עבדי תמורה כך פרש"י *עוד י"ל דסבירא ליה דעולת מותרות לנדבת יחיד אזלי וסבר כרבי אליעזר דעושה תמורה: **לדון** בתמורת גופו. דס"ד דאין עושין כלל תמורה משום דילא לדון בדבר החדש כדמפרש הש"ס אי נמי לדון בתמורת גופו לומר דחלה על דבר שאינו ראוי וכיהן פירש רש"י: **תמורת** שמו. היינו אם קרא לעשירי תשיעי ולתשיעי עשירי ולאחד עשר עשירי דקיימא לן (בכורות דף ס.) דשלשתן מקודשין:

הדרן עלך הכל ממירין

ודבר שאינו בשותפות. כדפרישית לעיל "יהיה לך" ולא של שותפות: **רבי אומר למה יצא מעשר מעתה.** דסבירא ליה לרבי דמשום כל הני לא איצטריך, דקרבן יחיד מ"לא ימיר" נפקא דמשמע לשון יחיד וקרבן מזבח מקרבן נפקא (ג) אלמא אית ליה לרבי דקדשי בדק הבית לא איקרו קרבן ודבר שבחובה דקא ממעט ר"ש מיניה עולה הבא מן המותרות סבירא ליה לרבי מותרות לנדבת צבור אזלי ומרישא דמתני' נפקא לן דאין תמורה בצבור ושותפות נמי מ"לא ימיר" לשון יחיד (ג): **לפי שילא מעשר לידון בתמורת שמו.** דכתיב לעיל מיניה טו] "וכל מעשר" ומרבינן "מכל" לרבות שאם קרא לעשירי תשיעי ולאחד עשר עשירי טז] שכולן קדושין והיינו ~~תמורת שמו~~ הלכך איצטריך למכתב נמי "אם המר ימירנו" לידון ~~בתמורת גופו~~ יז] אם העמיד בהמת חולין אצל מעשר ואמר זו כזו נתפסת בתמורה דאי לא כתביה ה"א לא עביד תמורה כדאמרינן לקמן דבר שהיה בכלל ויצא לידון בדבר חדש דהיינו חידוש תמורת שמו שאינה בכל הקדשים יח] והוי אמינא אין לך בו אלא חידושו תמורת שמו אבל תמורת גופו לא להכי אהדריה קרא "ויצא" לידון בתמורת שמו וגופו: **תמורת שמו קריבה.** כדאמרינן בשילהי בכורות (דף סא.) "הבקר" לרבות אחד עשר לשלמים: **תמורת גופו אינה קריבה.** כדאמרינן בפירקין לעיל (דף ה:) גמר העברה העברה מבכור ובבכור כתיב יט] (הן הן) קריבין ואין תמורתן קריבין: **תמורת שמו נגאלת.** דשלמים היא ושלמים נגאלין כשנפל בהן מום: **תמורת גופו אינה נגאלת.** דכתיב "הוא ותמורתו יהיה קדש לא יגאל": **תמורת גופו חלה אע"פ שאינו ראוי.** כגון בעל מום מאי טעמא כמעשר דחל על בעל מום ונפקא מינה לאכלו בקדושת מעשר שלא ישחט באיטליז ולא ישקל בליטרא:

תמורת שמו אינה חלה אלא על דבר הראוי. ליקדש קדושה גמורה כשאר קדשים שאין חלים כשקדם מומן להקדשן: **וקפריך משום דרבי ביה רחמנא דעביד תמורת שמו איגרועי מיגרעא.** דלא חיילא על בעל מום כ] (הא)כ"ש דבעי למיזל ביה טפי לחומרא הואיל וחמור כל כך דאיתיה בתמורת שמו: **מאי דרבי רבי.** וקרא לא רבי אלא מידי דחזי לשלמים כדקתני "הבקר" לרבות י"א לשלמים: **מהיכא תיתי.** דאמרינן הכי: **דבר החדש.** תמורת שמו: לישנא אחרינא (ד) כא] נתפרש תמורת שמו שאינה חלה כב] אלא על דבר הראוי וסברא היא *משום דאחמרא כשאר שלמים איגרועי מיגרע תמורת גופו איצטריך קרא לרבויי: **ומשני אין דאי לא כתב ביה** כג] **אמרינן למאי דרבי רבי כו'.** והא מהיכא תיתי דלימא הכי דהא אינה מן המדות שהתורה נדרשת בהן ואכתי למאי כתביה (ה) לידון בדבר חדש בתמורת שמו אין לך בו אלא חידושו להכי איצטריך לרבויי והכי עיקר דלישנא דלעיל איכא תרי פירכי חדא דמאי קאמר למאי דרבי רבי לאו מילתא לאוקומה הכי דהא תמורת שמו דקדשה איתרבי מוכל מעשר בקר וצאן ולא משמע אלא סתמא בין תם בין בעל מום ומאי דרבי מהבקר לא רבי אלא להקרבה דלא תימא דלדייניה בתמורת גופו ועוד דקא פריך כד] ליה מהיכא תיתי ואין זה לשון הש"ס הואיל ואוקים דודאי מיגרע גרעא דלמאי דלא רבי לא רבי הוה ליה למימר מנא לך הא דאמרינן הכי אבל להאי לישנא מישתמע שפיר מהיכא תיתי כלומר מהיכא אתיא לי דלימא הכי כה] דאצרכה קרא לרבוייה: **דקיבלה עליה.** שיקריבנה ואע"ג דאמר הרי זו: **מותרות.** כגון אשם שניתק לרעייה דדמיו קריבין עולה וכגון הפריש מעות לחטאתו ואשמו וניתותרו, מביא בהן דמים עולה דזהו מדרש יהוידע הכהן כל הבא ממותר חטאת וממותר אשם ילקח בהן עולות, הבשר לשם והעורות לכהנים, בפ"ק ולד חטאת (לקמן דף כג:): **לנדבת צבור אזלי.** לשופרות: **לנדבת יחיד.** הבעלים עצמן מביאין בדמים עולה ואינה עולה להן לחובתן אלא לשם דורון הוא: **רבי אליעזר.** דאית ליה מותרות לנדבת יחיד אזלי בפרק ואלו קדשים (לקמן דף כ:) תמורת אשם וולד תמורה וולדן וולד וולדן עד סוף העולם ירעו עד שיסתאבו וימכרו ויפלו דמיהן לנדבה לשופרות רבי אליעזר אומר יביא בדמיו עולה כו]: **סבר לה כוותיה בחדא.** דמותרות לנדבת יחיד אזלי להכי איצטריך למעוטיה מתמורה: **אי הכי.** דלרבי שמעון כז] [ו] *) עולת הבאה מותרות לא עבדה [ז] תמורה ואפילו כח] לא אמיר בה מעיקרא לא מצי אמיר בה השתא, דעולה הבאה מן המותרות היא: **וחללו על אחרת.** אי נמי נתכפר באשם אחר כו' כדפרישית לעיל בפירקין: **מהו שיחזור וימיר.** דהיכא אמר לר' יוחנן אליבא דרבי שמעון אין ממירין וחוזרין וממירין היכא דקאים בקדושתיה אבל כגון קדושה אחרת כט] לימא דמימר הו דילמא ל"ש: **אי אליבא דרבי שמעון ממעשר ילפינן.** ל] כלומר הא [ח] (ג)מר ר' שמעון ממעשר דבר שבחובה לאפוקי עולת מותר דלא עבדה תמורה: **אי משכחת תנא.** דסבירא ליה כרבי אליעזר וכר' יוחנן דאמר לעיל אליבא דר"ש אין ממירין וחוזרין וממירין כו': **בשני גופין וקדושה אחת מאי.** דהיינו הפריש אשם להתכפר בו והומס וחיללו על אחר: **אלא שתי קדושות וגוף אחד.** דהיינו נתכפר באשם אחר ונמלא ראשון האבוד וניתק לעולה: **תיבעי.** לשון ירושלמי כמו תיקו בלשון בבלי:

*) עולת כבאה מותרות נ"ק

הדרן עלך הכל ממירין

עין משפט
נר מצוה

קכד א מיי' פ"ה מהל' פסה"מ הל"ט:

קכה ב מיי' פ"ז מהל' ערכין הל"ז:

עיין רש"ק

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' ואם תימצא לומר קדושה אחת אלא כצ"ל ותיבות או לא נמחק: (ב) רש"י ד"ה רבי אומר וכו' אלמא. נ"ב זהו פי' לפי גי' שניה דגרס רש"י מאי רבי ור"ש כו': (ג) בא"ד לשון יחיד הס"ד ואח"כ מ"ה לידון בתמורת שמו כו' לפי שילא מעשר: (ד) ד"ה דבר החדש וכו' נתפרש. נ"ב ר"ל נתפרש כו' כך הוא קושית הגמ' של אמרי כו': (ה) ד"ה ומשני וכו' למאי כתביה הס"ד ואח"כ מ"ה לידון בדבר חדש בתמורת גופו נ"ב ר"ל שתמורת גופו חל אף על שאינו ראוי כמו מעשר וק"ל וכן כתבו התוס':

הגהות הגר"א

[א] גמ' ר"א למה כו' מעתה קאי על והלא ככר כו': [ב] שם לומר לך. נ"ל דהוא כמו ועוד כמ"ש תוס' ד"ה לדון א"נ כו': [ג] שם בו ונתכפר. גרש"י בו והומס וחללו על אחר נתכפר: [ד] שם אלימא כו'. גירש"י דר"ש ממעשר ילפינן: [ה] שם הא אמרת עד תמורה ל"ג רש"י: [ו] רש"י ד"ה א"ה. כבהמה מותרות. נ"ל כבא מהמותרות: [ז] בא"ד תמורה.הס"ד. ואפי' לא כו'. הוא שייך אמר ד"ה אי אליבא כו': [ח] ד"ה אי דגמר. נ"ל גמר:

גי' נ"ק משום דלא הזיכא כשאר שלמים ופריך איגרועי איגרע אתמורת גופו דאיצטריך כו'

◆

שיטה מקובצת

א] ר' אומר לפה יצא מעשר מעתה לפי שיצא מעשר לידון בתמורת שמו ותמורת גופו ולחלק בין תמורת שמו לתמורת גופו תמורת שמו קריבה ותמורת גופו אינה קריבה תמורת שמו חלה על דבר הראוי תמורת גופו חלה אפילו על דבר שאינו ראוי תמורת שמו נגאלת ותמורת גופו אינו נגאלת: אמר מר לידון בתמורת שמו מנלן דת"ר מנין שאם קרא לתשיעי עשירי ולעשירי תשיעי ולאחד עשר עשירי ששלשתן מקודשין ת"ל כל מעשר תמורת גופו דכתיב ואם המר ימיר והיה הוא ותמורתו יהיה קודש לא יגאל תמורת שמו קריבה דתניא בקר לרבות י"א לשלמים תמורת גופו אינה קריבה דגמר עברה עברה מבכור תמורת שמו נגאלת מאי טעמא שלמים הן וכשלמים דנגאלין תמורת גופו אינה נגאלת דכתיב ביה לא יגאל תמורת שמו אינה חלה אלא על דבר הראוי (כמעשר) ותמורת גופו חלה אפילו על דבר שאינו ראוי כמעשר משום דרבי רחמנא תמורת שמו איתמעט ליה מתמורת גופו אין מה דרבי רבי ומה דלא רבי לא רבי ואימא דרבי רחמנא תמורת שמו אבל תמורת גופו כדקיימא קיימא והא מהיכא תיתי אמר רב הונא בריה דרב יהושע משום דהוי דבר שהיה בכלל ויצא לידון בדבר חדש וכו' כך נירסת גמרא הישנה וכן גרים הראב"ק ז"ל: ב] מעתה לפי שיצא מעשר לידון: ג] עי' בהשמטות בסוף המסכת: ד] אמ"י משום דרבי ס"א תמורת גופו אמאי אינה קריבה משום דרבי בה קרא מיגרע גרע אין מאי דרבי רבי מאי דלא רבי לא רבי והא מהיכא תיתי אימא תמורת שמו איתרבי תמורת גופו כדקיימא קיימא אמר רב הונא: ה] תיבת לה נמחק: ו] תמורה דהא אין: ז] לנדבת יחיד אולי. גליון ומביא נסכים ומ"ד לנדבת צבור אין בה סמיכה כמו משל צבור: ח] בחדא סבר לה כוותיה בחדא דמותרות לחובות יחיד אולי ופליג עליה בחדא דר"א: ט] הכי הא דבעי: י] בו והומס וחילל על אחר ונתכפר: יא] מהו שימיר בו אליבא דמאן איבעי ליה דמסתמא לית ליה כמ"ד ממירין וחוזרין וממירין: יב] בו מבעי ליה ס"א הא דבעי ר' אבין הפריש אשם להתכפר בו והומס וחללו א"נ נתכפר באחר וניתק הראשון לעולה מהו להמיר בו אליבא דמאן קא מבעיא ליה אי אליבא דר' שמעון הא ממעשר יליף אפילו הדא תמורה נמי לא עבדא ר' אבין אליבא דר' אליעזר קא מבעיא וקא מבעיא ליה אי ס"ל לר' אליעזר כר"ש דאמר [אין] ממירין וחוזרין וממירין אלא בההיא גופא קדושה: יג] תיבת או נמחק: יד] תיבעי. גליון והוא לשון הירושלמי כאלו אמר תתעורר לשאול לחכמים רבים אשר תעמוד בו על האמת והוא במקום תיקו האמור בתלמוד. הר"מ המעילי: טו] מיניה וכל מעשר בקר וצאן ומרבי: טז] עשירי כולן קדושים תיבת שניהם נמחק: יז] בהמה תמיד: יח] בכל הקדשים אין לך בו אלא כו' שמו אין אבל תמורת גופו כו' קרא לידון בתמורת: יט] כתיב הם הם קריבין: כ] מום כ"ש תיבת הא נמחק: כא] אחרינא לא נתפרש: כב] שאינה חלה אלא על דבר הראוי כדסבירא הוא משום דלא חמירי כשאר קדשים והא דפריך תלמודא משום דרבי רחמנא כו' אתמורת גופו פריך ולרבי פרכינן דאמר דלכך יצא מעשר לידון בתמורת גופו דהוי אמינא כיון דאית בה תמורת שמו לא להוי תמורת גופו וקא פריך משום דרבי ביה קרא תמורת שמו איגרועי מיגרע משאר קדשים דלא להוי בו תמורת גופו דאיצטריך קרא לפרושי ביה תמורה גופו בהדיא ומשני מתיבת שאינו עד תיבת ומשני נמחק: כג] ביה בהדיא א"נ: כד] מהיכא תיבת ליה נמחק: כה] הכי דמצרכה קרא: כו] עי' בהשמטות בסוף המסכת: כז] שמעון עולה הבאה מהותרות לא: כח] עי' בהשמטות בסוף המסכת: כט] אחרת וגוף אחרת לימא: ל] לפינן תמורה כלומר:

[ז"ל וכל]

ויקרא כז: לג (במעשר בהמה)
לא יבקר בין טוב לרע ולא ימירנו ואם המר ימירנו והיה הוא ותמורתו יהיה קודש לא יגאל

[שבועות כה:]

◆

רבינו גרשום

כו'. דהאי (לא ימירנו) [לא יבקר] אמעשר קאי. [ודבר שאינו בשותפות. כדאמר בפרק בתרא דבכורות יהיה לך ולא של שותפות אמר ר' להכי יצא מעשר]: לידון בתמורת שמו ותמורת גופו. דתמורת שמו [דמעשר] קריבה ותמורת גופו לא קרבה והיינו ולחלק [בין] תמורת שמו [לתמורת גופו] (קריבה) תמורת שמו היינו כדמפרש לקמן מנין שאם קרא תשיעי עשירי ולעשירי תשיעי ולאחד עשר עשירי תשיעי נאכל במומו ועשירי מעשר ואחד עשר קרב שלמים ועושה תמורה ומנלן דקדשי מדכתיב כל מעשר מריבויא דכל: ותמורת גופו. היינו תמורתו ממש [אינה קריבה דגמר מעשר עברה עברה מבכור וכתיב בבכור קדש הם הם ולא תמורתן. ותמורת שמו נגאלת מ"ט משום דשלמים נגאלין כשאר קדשים ותמורת שמו שלמים הוי ויש להן דין דשלמי'. תמורת גופו אין נגאלין דכתיב במעשר לא יגאל ותמורתן נמי] [כיוצא בו] תמורת גופו חלה על דבר שאינו ראוי לקרבן כגון בעל מום דכתיב לא ימיר אותו טוב ברע היינו בעל מום וכי היכי דחיילא תמורת מעשר אבעל מום הכי נמי חיילא אאתנן ומוקצה [ונעבד] דקי"ל דכל שאין המום פוסל בו אין דבר ערוה וע"ז פוסל בו: ותמורת שמו אין חלה אלא על דבר הראוי. ליקרב (למזבח) שלמים: אמרי. מאי האי משום דרבי רחמנ' במעשר דאית ביה תמורת שמו אינרועי אינרע האי תמורת שמו מתמורת גופו דאילו תמורת גופו חלה על בעל מום קבוע ותמורת שמו לא חיילא על מום קבוע: אין. ודאי [דאמרינן] מאי דרבי בתמורת שמו רבי כגון דקרבה ונגאלת [כשלמים ומאי דלא רבי למיחל על דבר שאינו ראוי לא רבי: והא מהיכא תיתי. דאמרינן מאי דרבי רבי ומאי דלא רבי לא רבי אימא רבי לכל מילי: אמר רב הונא משום. שיצא לידון בדבר החדש דתמורת שמו קריבה ונגאלת] מה שאין כן בתמורת גופו הילכך אין לך בו אלא חדושו בלבד: [ולא נצרכה. ההיא דקאמר ודבר שבא חובה אלא למעוטי]: עולה הבאה מן המותרות. כגון (שהקדיש) [שהפריש] מעות לחובתו וניתותרו מהן דההיא לא עבדא תמורה. דהא אמרי רבנן מותרות לנדבת ציבור אזלן וציבור לא עבדי תמורה: וניתק. זה ראשון לעולה משום דנמצא לאחר כפרה [והיינו] עולה הבאה מן המותרות [הא קא מיבעיא ליה: ל"א אי אליבא דר' שמעון דאמר ממעשר ילפינן אפי' חדא תמורה נמי לא עבדא דהא אמר מה מעשר שבא חובה עושה תמורה (ואפי') ועולה הבאה מן המותרות אינה באה חובה: והכי קא מיבעיא ליה אי סבירא ליה לר' אלעזר כר' שמעון דאמר אין מימר וחוזר ומימר הני מילי בחד גופה, בב' גופין וקדושה אחת מאי היינו בלא נתכפר: וב' קדושות וגוף אחד. היינו בלא הומס מאי מי חוזר ומימר בגוף אחד וקדושה אחרת מאי תיבעי]:

הדרן עלך הכל ממירין

---

* באילו אנו לומר דהיינו נדבת ציבור שאילו אינו עושה תמורה דאין תמורה בציבור

מבנה
△ (מעקב) קושיא
▽ תירוץ

נושא
עולה הבא מן המותרות
א) לפי ר"ש אינו עושה תמורה
ב) לר"א עושה תמורה